

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „Н. РИЛСКИ“
БЛАГОЕВГРАД**

СТАНОВИЩЕ

**на член на научното жури за защита на докторска дисертация в
ЮЗУ „Н. Рилски“, на тема:
*„Модел за комплексно логопедично и функционално изследване,
характеризиране и диференциране на видовете и подвидовете
плавностни нарушения на речта“* с автор Елка Горанова**

Относно: научната, научно – приложната и професионално – академичната дейност и продукция, представена от докторанта

I. Обобщени данни за научната продукция и дейност на докторанта:

Ас. Елка Горанова е преподавател на основен трудов договор в ЮЗУ и е докторант на свободна подготовка. Дълги години е било практикуващ и базов логопед в Благоевград. Дисертацията ѝ е плод на дългогодишни изследвания, породени от трайния ѝ интерес към проблемите на плавностните нарушения на речта. Тя отразява и активното търсене в областта на логопедията на по-обективни и по-качествени методи за диагностика и диференциране на заекванията и другите нарушения на плавността на речта. Темата е изключително актуална, защото изследванията и публикациите са малобройни за България, а в тези които са вече известни липсва приложение на комплексни подходи и електронизирани технологии за изследване с практическа приложимост. Ценност за дисертацията е и обстоятаният литературен обзор във времеви граници от 1968 до 2016 г. В това изследване са намерили отражение всички лични постижения на Горанова и като преподавател по редица учебни дисциплини от плана на специалност „Логопедия“. Като неин научен ръководител и преподавател, на когото е била асистент, оценявам много високо нейното трудолюбие и научна интуиция. Сложността на проблематиката изисква комплексно решаване на изследователски, теоретични и практически проблеми с приложение на поливалентни стратегии и анализиране на данни от редица изследвания от групата на невронауките за човека и неговата комуникация. Горанова с тези предизвикателства се е справила, което е една новост за българската логопедия.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представения дисертационен труд:

Темата на дисертацията и диапазона на научната проблематика, която е засегната в изследването, има както теоретично, така и практическо значение, поради два факта:

- + създаването на професионално структуриран модел на изследваните явления, с възможност за рационализиране в практическата сфера и
- + електронизиране на анализа и огромния брой, извлечени данни, които показват обективността и оригиналността на изследването.

Задържането на акцентите върху проблеми на логопедията, както в теоретичен, така и в практически план, въпреки от представеното изобилие от данни с физиологично естество, показва широкия диапазон на научните и професионалните интереси на докторанта. Разглеждайки представените приноси, оставам с категоричното мнение за значимостта на изследването, което ще даде тласък и на други изследователи за приложение на компюторизирани технологии в областта на българската логопедия.

Внимание заслужават и усилията на изследователката да структурира типични и нетипични за логопедията критерии за диференциална диагностика на плавностните нарушения на речта. Прави добро впечатление и приложението на статистически методи за анализ на данните, както и изключително подробното и изчерпателно представяне на получените бази от данни. Тези данни са представени в таблици и информативно лесно разбираеми графики. Автоматизираният статистически анализ дава възможност за сравняване на данни от други подобни изследвания, които не се съмнявам ще се появят в бъдеще.

Горанова се е постарала да проучи и отрази в библиографията на дисертацията си огромен брой публикации, което показва широтата на научните ѝ интереси и оценката, която дава на изследователите, работили преди нея.

Личните публикации, които Горанова представя в Приложението, отразяват и известността ѝ в професионалната среда.

Обобщената оценка на представената за защита дисертация може да се оформи около следните създаващи впечатление моменти:

- + приложението на нетрадиционни и комплексни методи за изследване в логопедията, като междинна наука, което е ново за България;
- + изключително високо равнище на технологията за доказване на нейните хипотези и изобилието от комплексни данни;
- + структурирането на специфични критерии за диференциална диагностика на плавностните нарушения на речта обогатява, съществуващите знания за този патология;

+ начинът, по който е осъществено изследването, хвърля мост между усилията на редица специалисти от областта на невронауките за комуникацията при хората, което оценявам за много показателен за логопедията.

+ тази дисертация, разработена от преподавател на катедра „Логопедия” на ЮЗУ / единствената в България /, демонстрира специфичния научен облик на катедрата и амбициите на повечето ѝ преподаватели. Тя има и значение за развитието на преподавателската дейност в катедрата, защото дава възможност за оригинално структуриране на лекционната и семинарната дейност, извлечено от постиженията на това изследване.

III. Критични бележки и препоръки:

А. Критични бележки:

Представените по-долу критични бележки не омаловажават приносните моменти на дисертацията и няма да променят оценката ми за нейните качества:

1. Описаните 4 хипотези по същина са три, защото втората хипотеза е вид доказателство на първата.
2. Описанието на процедурите или алгоритъма на изследването не съдържа времетраенето на сеансите, което навежда на мисълта, че ако те са много продължителни, Горанова би трябвало да предвиди и факторите „умора” и „демотивация” на изследваните лица.
3. На стр. 189 / каре / загатването за „теорията на динамичния хаос”, с автор О. П. Склъров по отношение на функционалната система на речта, като извод е неубедително в контекста на цялото изследване, защото извлечените данни показват че този „хаос” не е нормален, следователно, написаното в карето се нуждае от допълнително разясняване от Горанова.
4. На стр. 172 Горанова твърди недвусмислено, че хипотеза III е потвърдена, а на стр. 189, че същата хипотеза е отхвърлена, при това не става въпрос за техническа грешка. Предвид ориентиране по отношение на изводите от направеното изследване, възниква въпросът, кой от двата извода е верен?

Б. Препоръки:

1. Като имам предвид силният дискуссионен характер на проблематиката, както и изобилието на отлични лични данни, препоръчвам на авторката да засили критичността си и да се самоопредели, върху основата на получените в нейното изследване данни.
2. Предвид все още ниската компютърна грамотност на практикуващите логопеди, препоръчително е да се рационализира инструментариумът на процедурите по диференцирането на плавностните нарушения на речта,

така че да могат да се ползват критерийни карти или стандарти по отношение на практическите ползи.

Заключение:

*Като имам предвид неоспоримите положителни качества на дисертацията, теоретико – приложната значимост на изследването и успешното провеждане на обучителната част на докторантурата оценявам дисертационния труд **ПОЛОЖИТЕЛНО**.*

Благоевград
7.06.2016 г.

Член на журито:
/доц. д-р Димитър Милков Милиев/